

Cuvântul profesorului Radu Penciulescu după decernarea titlului:

Dragi prieteni,

Am făcut încercări disperate să alcătuiesc un cuvânt pe care să-l adresez din inima și din istoria mea, și nu cred c-am reușit prea mult. Din păcate, emoția e prea puternică și oricât am căuta imagini comice sau amuzante ca să ne ascundem de valul ăsta de emoție, nu le-am găsi. Singurul mod în care puteam să mă ascund de Toboșaru, era să mă gândesc că el vorbește despre altul, și nu despre mine.

Vorbind zilele trecute cu George Banu, care a fost la Taormina nu demult, unde marea coregrafă care este Pina Bausch a primit Premiul European pentru Teatru, și care, după ce a primit premiul, a început să vorbească despre ce mare emoție... ce moment trăiește... cel mai fericit –, îl aud spunând: „...noroc că a venit un spectacol după aceea, că altfel...”. Drama mea e, că n-am nici un spectacol după mine. Eu sunt propriul meu spectacol. Un cuvânt cu sens după o asemenea ceremonie e greu de găsit, e greu de compus, de conceput, pentru că se

Cu Mircea Cornișteanu și Ion Cojar

așteaptă de la mine ori o frază, cum zicea Cezar „*veni, vidi...*“, o frază de trei cuvinte care să însumeze totul, și după care să mă așez jos, ori marele discurs și să vă țin până la patru după-amiaza... Din păcate, oricât m-am căznit, n-am găsit nici fraza scurtă, nici discursul lung. Am găsit doar ceea ce mi-a fost la îndemână cu mine însumi, când mi-am închipuit că sunt între prieteni, și că pot să comunic câteva comentarii disparate despre viața noastră comună, despre viața noastră separată, despre modul în care am fost și modul în care am devenit, cum am crescut, sau despre cât de mult fiecare dintre noi e opera celorlalți, cât de mult fiecare dintre noi creează pe alții, și că,

la urmă, fiecare dintre noi e doar un punct de trecere. Era un grec deștept, demult, care era tatăl dialecticiei... te poți scâlda de multe ori, că apa mea a trecut poate, dar râul mă conține. Și mă conține și pentru trecut și pentru viitor. Asta e una dintre marile noastre dimensiuni, că totul coexistă, clipa se scurge, se transformă, darea are o existență eternă. Țasta este misterul dimensiunii noastre umane.

Evident că sunt emoționat și fericit, dar sunt și puțin suspicios și trebuie să fac mărturisirea asta. Ieri stăteam și citeam cartea asta minunată pe care a făcut-o Moiescu cu concursul dumneavoastră și, deși recunoșteam că piesa asta eu am pus-o în scenă, articolul ăsta

probabil că eu l-am scris, de vreme ce scrie numele meu acolo, sub el, că în anul cutare am fost acolo, că Mircea Cornișteanu mi-a fost student... eu totuși, într-un fel, aveam senzația că nu despre mine e vorba, că undeva pot să mă așez alături de ce-i acolo, și să am distanța asta, și să mai și zâmbesc, să îmi mai permit să șterg o lacrimă, și să mă gândesc... dar oare, oamenii ăștia, nu-și închipuie mai multe decât le-am dat, decât...?

Mă tot gândeam cum să fac să nu naufragiez în marea asta de dragoste pe care am simțit-o de când am intrat în școală, cum să fac să păstrez busola vie, să știu unde-i nordul, cum să fac să mă feresc de marmeladă și de

sentimentalism prin umor, cum mă îndemna amicul Pintilie... Trebuie să vă mărturisesc – așa că dacă vreți să râdeți, râdeți!, că nu e interzis în nici un fel –, că ziua în care am fost sunat la telefon și întreat dacă primesc titlul pe care tocmai mi l-ați oferit, groaza mea cea mai mare a fost cum să mă mențin obiectiv față de evenimentul ăsta. Și-am găsit o cale, o cale copilărească și grotescă, mi-am adus aminte de un film pe care l-am văzut când eram copil, *Stan și Bran, studenți la Conservator*, și atunci, n-am mai avut problemele astea. Stan avea ciucurele în față, și sufla în el tot timpul, și atunci, parcă mi-a venit mai bine...

Marea dificultate e să citești din

cartea pe care o citeam ieri și să nu-mi permit să nu fiu flatat până la limita sentimentului ăsta ambiguu. Dar poate sunt și puțin escroc, poate i-oi fi înșelat eu, știu eu...?

Ceea ce m-a ajutat cel mai mult, a fost vizita de ieri de la școală. Am fost la un examen și am văzut studenții lui Florin Zamfirescu jucând Cehov. Nu știu, or fi și ei prin sală, iar dacă sunt, să-și pună degetele în urechi că eu nu de ei vreau să vorbesc acum, eu prin ei vreau să vorbesc despre altceva. Am avut impresia că n-a trecut nici o zi între prezența mea în școală și ce se întâmplă acum, că trăiesc mai departe în tinerii mei colegi; colegi care, or fi auzit ei de mine, că doar e numele meu

scris pe acolo, pe coridoare, dar poate nu m-au văzut niciodată, și că coabitarea asta a noastră peste decenii, ca să nu zic peste secole!, ne dă un sentiment de apartinență, „*where I belong*“, cum zice Shakespeare, de apartinență care nu diminuează răspunderea, dar face răspunderea colectivă, și mi-am adus aminte de anii cei mai fericiți ai vieții mele, și anii ăștia au fost legați de prezența altora în jurul meu.

Eu nu prea mi-am reușit așa o mare carieră de regizor în exil. Și pentru că mi-am pierdut gustul pentru regie, și pentru că n-am mai fost capabil să fiu creator unic, adică să mă duc la un teatru, să încep o piesă, să o

„La mulți ani!“ cântă

Marina Constantinescu

Vladimir
Popescu
Deveselu

Ion
Cazaban

termin peste șase săptămâni și să plec. Sensul vieții mele a fost să mă dizolv într-un cerc de prieteni, la școală, la Teatrul Mic, să găsesc comuniunea pe care eu să încerc s-o valorific, și printr-un efect ciudat de oglindă, încercarea mea de a-i valorifica pe ei, mă valorifica și pe mine. Dacă oglinda asta nu există, mă simt puțin pierdut. Mi-am găsit alături de colega mea de la Școala din Malmö, care m-a însoțit în călătoria sentimentală, mi-am găsit acolo o „casă”, și acolo am făcut o programă analitică, am făcut și împărțirea pe trimestre și trebuie să vă mărturisesc că, programa era cea de aici, cea pe care o făcusem cu Moiescu și cu alții,

cu ani și ani înainte, și că într-un fel, munca noastră colectivă de aici, s-a extins și acolo... Mândria de a aparține, și ușurarea asta că aparținând îți dă de fapt dreptul să te transformi, să nu mai fii cel care ai fost, pentru că aparținerea este definitivă și atunci...

Nu pot să nu mă gândesc la textele geniale ale lui Brecht, *Paradoxurile domnului Coiner*. Erau acolo rânduri confucianiste, în care domnul Coiner merge pe stradă și se întâlnește cu un prieten pe care nu l-a văzut de cine știe când... „*Ce faci, nu te-ai schimbat deloc! – și domnul Coiner pălește...*”, că numai mortul nu pălește! Faptul că nu mai sunt cum am fost, dar mă

regăsesc în convoi, în tovarășii mei, asta îmi dă sentimentul apartinerii și al eternității.

În momentul ăsta nu pot să nu închin gândul meu cel mai pios, cel mai adânc și cel mai sfios, marilor noștri dispăruți. Sunt atâția care s-au dus din generația mea, dintre colegii mei, unii care s-au dus mai demult. Cum era marele meu prieten Toni Gheorghiu, sau atâția dintre colegii mei, încât nici nu pot să înșir nume: de la Teatrul Mic, sau studenți de-ai mei. Avantajul pe care eu îl am, este că eu n-am participat la decalajul în timp al pierderilor suferite, eu le-am luat pe toate în bloc, așa că, pentru mine toți prietenii ăștia ai mei, toți oamenii ăștia care nu mai sunt,

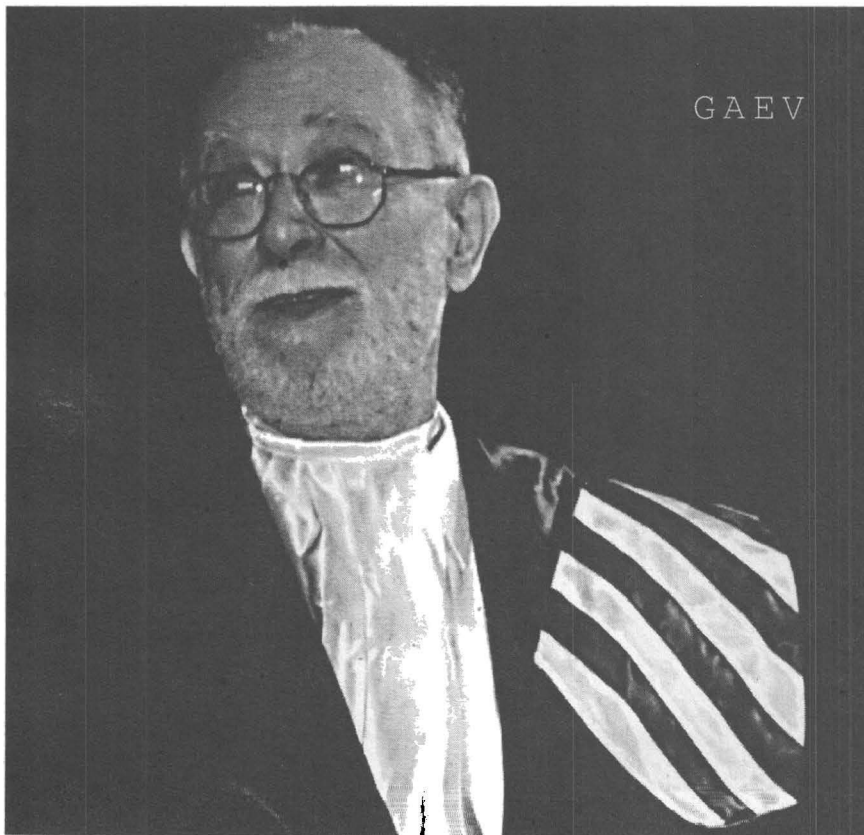
sunt de fapt aici, se uită la mine acum....

Și o ultimă confesiune... E o recentă descoperire. Mi-a trimis tot prietenul meu George Banu o carte minunată scrisă de el, despre *Livada de vișini*... o serie întregă de studii sau comentarii pe marginea celebrului spectacol, și piesa asta care e piesă de căpătâi pentru noi toți, piesa asta răscruce de vremuri – când mă zbăteam cu ironiile la frazele mai ales curente ale lui Trofimov. Cam vorbăreț, cam sporadic, dar ce frumoase elanuri are, și are, într-adevăr! Cu toate ironiile noastre,

când Lopahin vine și zice: „Dă-mi niște bani... păi, n-am – răspunde el“, și nu se pleacă în fața societății ăsteia care câștigă teren. Și într-un fel, a fost o vreme când, mai cu critică mai fără critică, mă identificam cu el. În procesul meu de empatie, mă identificam cu Trofimov... Și iată că au trecut anii, iar în timpul ăla, obiectul ironiei mele era Ranevskaia și Gaev. Dar într-o bună zi, citind cartea asta a lui George Banu, îmi zic: „...păi, dragul meu, eu sunt Gaev...“ și am dorința să zic: „păi, colegul meu care vorbește cu un telefon

fără fir, dar eu nici nu vreau să știu că există telefonul ăsta“... că fiul meu vine și zice: „mie trebuie să-mi cumperi un computer...“ și eu zic: „computer, ce-i aia?“.

Eu mi-am acordat dreptul să nu mai fiu ambițios, să nu mai fiu în linie cu ceea ce se întâmplă azi. Eu reprezint o experiență trecută și trebuie să îmi acord dreptul de a îmbătrâni, și de a păstra gustul ăsta care se duce, al unei vremi care nu mai e... Nu uitați, sau eu să nu uit – cu ocazia asta am descoperit, că Gaev are comentariul cel mai senzațional în piesa asta, pe care eu l-am trecut cu ușurință. Într-o bună zi, mi-am dat seama că ăsta e comentariul senzațional... Mare dramă, Lopahin a cumpărat moșia, vine de la licitație, Ranevskaia face o criză, și mai târziu intră Gaev, plângând c-a pierdut moșia dar nu uită să-i spună lui Firs „Dragă, du-te până la moșie, c-am cumpărat niște kerș cu ceapă...“. Ei, faptul că el păstrează trăirile lui nealterate mai departe, asta-i dă grandoare. Grandoarea în comic, grandoare în sentiment, și îl plasează istoric, undeva într-un loc în care nimeni n-o să mai poată să-l dea jos... Vă mulțumesc foarte mult, a venit Gaev la dumneavoastră...

Fotografii de Cornel David